

บทความทางวิชาการ

ชมรมนักศึกษาพยาบาลสร้างสังคมไทยปลอดบุหรี่: บทบาทในการสร้างสังคมไทยปลอดบุหรี่

ประอรณัฐ ตุลยาทร*

Tulayathorn, P.

Tobacco-free environment nurse student club: A role in tobacco-free community.

Thai Journal of Nursing, 63(1), 64-70, 2014.

Key Words : Tobacco-free Environment, Nurse Student Club.

การพัฒนากิจกรรมนักศึกษาพยาบาล ในรูปแบบการสร้างสรรค์การมีส่วนร่วมเพื่อสังคมไทยปลอดควันบุหรี่ เป็นพันธกิจหนึ่งของแผนงานเครือข่ายพยาบาลเพื่อการควบคุมยาสูบแห่งประเทศไทย โดยการสนับสนุนด้านวิชาการ ทุนกิจกรรม เพื่อจัดตั้งชมรมนักศึกษาพยาบาลสร้างสังคมไทยปลอดบุหรี่ ในสถาบันการศึกษาพยาบาลทั่วประเทศ รวมถึงการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเผยแพร่กิจกรรมของนักศึกษาพยาบาลสถาบันต่างๆ ที่ได้รับทุนสนับสนุนโครงการ ซึ่งจะช่วยเหลือให้นักศึกษาพยาบาลมีศักยภาพ ด้านความรู้เกี่ยวกับพิษภัยของบุหรี่ การรณรงค์สิ่งแวดล้อมปลอดควันบุหรี่ และการช่วยให้เลิกบุหรี่เมื่อสำเร็จการศึกษาต่อไป

เครือข่ายพยาบาลเพื่อการควบคุมยาสูบแห่งประเทศไทย เป็นเครือข่ายความร่วมมือที่ให้ความสำคัญด้านการส่งเสริมสุขภาพของประชาชนได้เริ่มดำเนินโครงการ/กิจกรรมในการรณรงค์ด้านการควบคุมยาสูบและสร้างสังคมไทยปลอดบุหรี่ พ.ศ. 2550 การจัดโครงการที่สำคัญมากโครงการหนึ่ง คือ “โครงการขยายเครือข่ายแกนนำ

นักศึกษาพยาบาลสร้างสังคมไทยปลอดบุหรี่” ด้วยคณะกรรมการเครือข่ายพิจารณาเห็นศักยภาพของนักศึกษาพยาบาล ซึ่งเป็นกำลังสำคัญของทีมสุขภาพและอยู่ในวัยเรียนรู้ ในอนาคตต่อไปจะสำเร็จการศึกษาเป็นพยาบาลวิชาชีพ และจะเป็นต้นแบบของผู้นำทางด้านสุขภาพ จึงได้จัดให้นักศึกษาพยาบาลเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินงานใน **แผนงานที่ 3.1 “โครงการขยายเครือข่ายแกนนำนักศึกษาพยาบาลสร้างสังคมไทยปลอดบุหรี่”** กลุ่มเป้าหมายคือนักศึกษาพยาบาลทั่วประเทศและดำเนินการต่อเนื่องตลอดมา ตั้งแต่ พ.ศ. 2550 ทั้งนี้ได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบกระบวนการดำเนินงานให้เข้ากับบริบทของแต่ละสถาบัน เมื่อมีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์การควบคุมยาสูบแห่งชาติ พ.ศ. 2553-2557 จึงมีการปรับแผนงานโดยคณะกรรมการเสนอให้มีการจัดตั้ง **“ชมรมนักศึกษาพยาบาลสร้างสังคมไทยปลอดบุหรี่”** เพื่อให้มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องทุกปี ภายใต้โครงการ “นักศึกษาพยาบาลยุคใหม่ก้าวไกลด้วยหัวใจไร้ควันบุหรี่” ใน พ.ศ. 2555

* รองศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

โครงการใน แผนงานที่ 1 เริ่มต้นใน พ.ศ. 2550 เป็นโครงการของแกนนำนักศึกษาพยาบาลที่ได้รับความร่วมมือจากเครือข่ายแกนนำนักศึกษาพยาบาลทุกภูมิภาคของประเทศไทย และจากความร่วมมือจากอาจารย์ฝ่ายกิจการนักศึกษา จากสถาบันการศึกษาพยาบาล มีชื่อว่า **“โครงการขยายเครือข่ายแกนนำนักศึกษาพยาบาลสร้างสังคมไทยปลอดบุหรี่”** ซึ่งได้เริ่มจัดให้มีการประชุมเพื่อสร้างแกนนำนักศึกษาพยาบาลจากสถาบันการศึกษาพยาบาลทั่วประเทศไทย ครั้งแรก เมื่อวันที่ 4-5 สิงหาคม พ.ศ. 2550 ณ หอพักคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล มีการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ ความรู้และเจตคติของนักศึกษาแกนนำ ได้จัดอบรมให้นักศึกษาตระหนักถึงโทษ/พิษภัยของบุหรี่ ส่งเสริม/สนับสนุนให้นักศึกษาพยาบาลจัดกิจกรรมให้ความรู้ส่งต่อไปยังเพื่อนนักศึกษานักเรียน และประชาชนในชุมชน จากการจัดประชุมแกนนำนักศึกษาพยาบาล ดังกล่าว มีแกนนำนักศึกษาพยาบาลร่วมกับชมรมนิสิตนักศึกษาพยาบาลแห่งประเทศไทย จากสถาบันการศึกษาพยาบาลจำนวน 47 สถาบัน จัดให้มีการลงนาม ในปฏิญญาร่วมกันครั้งแรกตามสัตยาบรรณ 7 ข้อ โดยมีเนื้อหาสาระดังนี้

คำปฏิญญาเพื่อสังคมไทยปลอดบุหรี่ของเครือข่ายแกนนำนักศึกษาพยาบาลแห่งประเทศไทย

1. เราจะเป็นเครือข่ายร่วมกันรณรงค์การไม่สูบบุหรี่ในวันงดสูบบุหรี่โลก (31 พฤษภาคม)
2. จัดกิจกรรมรณรงค์การไม่สูบบุหรี่อย่างต่อเนื่อง
3. มีนโยบายการรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ ในกิจกรรมต่างๆ ของนักศึกษาที่เหมาะสม
4. ช่วยสอดส่องดูแลให้สถาบันการศึกษาเป็นสถานที่ปลอดบุหรี่
5. ส่งต่อข้อมูลเกี่ยวกับพิษภัยของบุหรี่ ควันบุหรี่มือสอง ให้กับเพื่อนนักศึกษา ทั้งในสถาบันของตนเองและเพื่อนต่างสถาบัน
6. ติดตามช่วยเหลือ ให้กำลังใจแก่ผู้สูบบุหรี่ ให้

เลิกสูบบุหรี่

7. ดูแลครอบครัวให้เป็นครอบครัวปลอดบุหรี่อย่างยั่งยืน

ใน พ.ศ. 2550 แกนนำนักศึกษาพยาบาลได้จัดโครงการรณรงค์สร้างสังคมไทยปลอดบุหรี่รวม 28 โครงการ และจัดกิจกรรมอื่นๆอีก รวม 155 กิจกรรม ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งสิ้น 21,284 คน การดำเนินการ **“โครงการขยายเครือข่ายแกนนำนักศึกษาพยาบาลสร้างสังคมไทยปลอดบุหรี่”** ได้จัดขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีนักศึกษาจากสถาบันการศึกษาพยาบาลต่างๆให้ความสนใจ จัดโครงการ/กิจกรรม โดยมี องค์การที่เข้มแข็งเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนงาน คือ ชมรมนิสิตนักศึกษาพยาบาลแห่งประเทศไทย ร่วมกันจัดการรณรงค์ด้านการควบคุมยาสูบภายใต้โครงการ **“นักศึกษาพยาบาลไทย ใส่ใจสุขภาพ”** โดยจัดเป็นแผนงานหนึ่งของชมรมนิสิตนักศึกษาพยาบาลแห่งประเทศไทย การจัดโครงการดังกล่าว ได้ดำเนินอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

พ.ศ. 2551 มีสถาบันการศึกษาพยาบาล โดยแกนนำนักศึกษาพยาบาล จัดโครงการ/กิจกรรมในการควบคุมยาสูบ 64 สถาบัน มีการจัดโครงการ **“นักศึกษาพยาบาลไทย ใส่ใจสุขภาพ”** จำนวน 41 โครงการ รวมกิจกรรมที่จัดจำนวน 377 กิจกรรม มีผู้เข้าร่วมจำนวน 18,142 คน

พ.ศ. 2552 มีสถาบันการศึกษาพยาบาล โดยแกนนำนักศึกษาพยาบาล จัดโครงการ/กิจกรรมในการควบคุมยาสูบ 40 สถาบัน มีการจัดโครงการ **“นักศึกษาพยาบาลไทย ใส่ใจสุขภาพ”** จำนวน 37 โครงการ รวมจำนวนกิจกรรมที่จัดจำนวน 410 กิจกรรม มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 14,560 คน

พ.ศ. 2553-2554 มีสถาบันการศึกษาพยาบาล โดยแกนนำนักศึกษาพยาบาล จัดโครงการ/กิจกรรมในการควบคุมยาสูบ 41 สถาบัน มีการจัดโครงการ **“นักศึกษาพยาบาลไทย ใส่ใจสุขภาพ”** จำนวน 72 โครงการ รวมกิจกรรมที่จัดจำนวน 740 กิจกรรม มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 27,066 คน

การดำเนินงานตามแผนงาน 3.1 ได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายพยาบาลเพื่อการควบคุมยาสูบแห่งประเทศไทย สมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทยฯ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โครงการนี้ได้รับความสนใจจากนักศึกษาพยาบาล จัดโครงการ/กิจกรรม ต่อเนื่องทุกปี กิจกรรมต่างๆ ประกอบด้วย

1. โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการ วางแผนการดำเนินงานของชมรมนิสิตนักศึกษาพยาบาลแห่งประเทศไทย เพื่อพัฒนาแกนนำนักศึกษาพยาบาลเพื่อการควบคุมยาสูบ
2. โครงการ “นักศึกษาพยาบาลไทยใส่ใจสุขภาพ” สนับสนุนแกนนำนักศึกษาพยาบาลในสถาบันการศึกษาพยาบาลทั่วประเทศ จัดกิจกรรมรณรงค์ด้านการควบคุมยาสูบ และสร้างครอบครัวไทยปลอดบุหรี่
3. โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการถอดบทเรียนประสบการณ์การรณรงค์เพื่อสังคมไทยปลอดบุหรี่
4. สนับสนุนกิจกรรมในโครงการกีฬาสถาบันพยาบาลร่วมใจ ต่อต้านภัยบุหรี่ พ.ศ. 2552 และ 2555
5. จัดสวดแทรกการรณรงค์ด้านการควบคุมยาสูบในโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ของแต่ละสถาบันที่มีอยู่ประจำ
6. จัดกิจกรรมในวันงดสูบบุหรี่โลก 31 พฤษภาคม ของทุกปี
7. สร้างเครือข่ายนักศึกษาพยาบาลในการทำกิจกรรมรณรงค์ด้านการควบคุมยาสูบ

จากการจัด “โครงการขยายเครือข่ายแกนนำนักศึกษาพยาบาลสร้างสังคมไทยปลอดบุหรี่” ใน พ.ศ. 2550-2554 พบว่า โครงการ/กิจกรรมที่ดำเนินการดังกล่าว ส่งผลที่ดีต่อการพัฒนาองค์ความรู้ เจตคติ ทักษะและศักยภาพในด้านต่างๆ ของนักศึกษา เห็นความสำคัญและมีความพยายามที่จะดำเนินการเพื่อให้สังคมไทยปลอดบุหรี่ในศักยภาพที่ตนเองมีอยู่ แม้จะมีภาระงานหนักในระหว่างการเรียน ก็ยังสามารถดำเนินกิจกรรมนี้ให้บรรลุเป้าหมายได้ จากการมีแกนนำนักศึกษาพยาบาลในแต่ละสถาบัน

และองค์กรที่เข้มแข็ง คือ ชมรมนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย ที่มองเห็นบทบาทหน้าที่ที่สำคัญของการเป็นทีมสุขภาพของนักศึกษาพยาบาล จึงวางแผนการดำเนินงานภายใต้โครงการ “**นักศึกษาพยาบาลไทยใส่ใจสุขภาพ**”

โครงการ/กิจกรรมของนักศึกษามีการพัฒนารูปแบบใหม่ๆ หลายประการ เริ่มตั้งแต่การวางแผนดำเนินงาน การสำรวจข้อมูลของนักศึกษาพยาบาลเกี่ยวกับบุหรี่ยุคใหม่ การประชาสัมพันธ์โครงการฯ จัดทำสื่อสารคดีเกี่ยวกับพิษภัยบุหรี่ กิจกรรมเดินขบวนรณรงค์ด้านการควบคุมยาสูบ จัดป้ายนิเทศ จัดนิทรรศการ การจัดประชุมให้ความรู้ จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ทบทวนวรรณกรรม จัดทำเอกสารประกอบการสอน จัดประชุมกลุ่ม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ การให้คำแนะนำให้คำปรึกษา ให้กำลังใจ เฝ้าระวังการให้คำแนะนำทางโทรศัพท์ จัดให้มีเสียงตามสาย Walk rally ประวาดคลิป VDO เกี่ยวกับพิษภัยของบุหรี่ จัดทำ CD จัดนิทรรศการ คำขวัญ ร้องเพลง วาดภาพ เขียนป้ายผ้ารณรงค์ จัดให้มีคลินิกแนะนำการเลิกบุหรี่ จัดแสดงดนตรี กีฬา จัดเกมส์เป็นสื่อ ในรูปแบบต่างๆ กิจกรรมร่วมกับชมรม To be number one ผสมผสานกิจกรรมให้เข้ากับกิจกรรมที่มีอยู่เดิม การลงสัตยาบันเพื่อการควบคุมและบริโภคยาสูบ รณรงค์ให้สถานที่ (สถาบัน) ปลอดบุหรี่ วางแผนและขยายเครือข่าย ถอดบทเรียน วิเคราะห์ข้อมูล สรุปและประเมินผลโครงการฯ ซึ่งมีการสร้างสรรค์พัฒนาขึ้นทุกปี แสดงให้เห็นถึงศักยภาพที่โดดเด่นของนักศึกษาพยาบาล ที่สามารถบริหารจัดการและวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ ภายใต้การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันในการประชุมกลุ่มย่อย จากการถอดบทเรียน ประสบการณ์การรณรงค์เพื่อสังคมไทยปลอดบุหรี่ เพื่อระดมความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเครือข่ายแกนนำนักศึกษาพยาบาลจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยมีกรอบแนวทางจากวิทยากรที่มาร่วมบรรยายให้ความรู้การรวมพลังความคิดความ

ตั้งใจของนักศึกษา เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติการให้บรรลุ
วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เนื้อหาแนวทางการประชุมมีการ
วิเคราะห์บทบาทวิชาชีพกับการสร้างสังคมไทยปลอดบุหรี่
สิ่งที่นักศึกษาได้เรียนรู้จากการทำโครงการ/กิจกรรม จาก
การถอดบทเรียนประสบการณ์การรณรงค์เพื่อสังคมไทย
ปลอดบุหรี่ มีดังนี้

1. เรียนรู้บทบาทของนักศึกษาพยาบาล/พยาบาล

นักศึกษาพยาบาลตระหนักถึงความสำคัญในบทบาทของ
ตนเอง เกิดจิตสำนึกของการเป็นบุคลากรทางด้านสุขภาพ
ทำให้เกิดจิตสาธารณะ มีจิตอาสา มุ่งผลที่จะเกิดต่อสังคม
ส่วนรวม ต้องการให้ประชาชนมีสุขภาพที่แข็งแรง ดังความคิด
เห็นที่ว่า “พวกเราเป็นบุคลากรทางสุขภาพ เรามีความรู้
เราควรนำความรู้ไปถ่ายทอดบุคคลอื่น ทำอย่างไรให้สังคม
ไทยปลอดบุหรี่ โดยเราถ่ายทอดทางกิจกรรม” “เป็นหน้าที่
ของเราในอนาคตเราเป็นพยาบาล ซึ่งบทบาทความรับผิดชอบ
ต้องป้องกัน รักษา ฟื้นฟู ดูแลให้ประชาชน มีสุขภาพดี
ไม่เจ็บป่วยจากโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่”

2. มีความรู้เกี่ยวกับพิษภัยบุหรี่ที่มีต่อสุขภาพ

นักศึกษาพยาบาลได้ทำการค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับบุหรีเพิ่มมากขึ้น ทั้งพิษภัยของบุหรี สารเสพติดในบุหรี ได้พบเห็นผู้ป่วยเป็นโรคที่เกิดจากบุหรี จึงทำให้มีความรู้เพิ่มขึ้น เป็นแนวทางที่จะเป็นข้อมูลไปแนะนำแก่ประชาชนหรือกลุ่มเป้าหมาย ดังที่นักศึกษาแสดงความคิดเห็นว่า “การสูบบุหรี พวกเราทุกคนคงเห็นด้วยว่าไม่ดี บั่นทอนสุขภาพ ทำให้เสียเงินซื้อมาสูบที่เคยพบคนไข้ที่มา admitted จากประวัติคนไข้คนนั้น ถ้าจำไม่ได้สูบบุหรีมาตั้งแต่อายุ 15 ปี สักช่วงห้าหกเดือนที่ผ่านมา ไอ่ น้ำหนักลดลงไปเกือบ 10 กิโลแรกๆ ไม่รู้ว่าเป็นมะเร็ง สุดท้ายปรากฏว่าเป็นมะเร็งปอด ประวัติญาติไม่มีใครเป็นมะเร็ง คุยกับคนไข้ บอกสูบบวันละเกือบ ๒ ซอง เสียเงินให้บุหรีไปเยอะ อดสูบไม่ได้ ตอนสูบไม่คิดจะเลิกเพราะสูบลแล้วสบายและไม่เห็นเป็นอะไร case นี้ตอนหลังมารักษาที่นี่ คนไข้บอกหมดเงินค่าใช้จ่ายจากการเดินทางเวลามาหาหมอยาไปมาก ค่าฟิล์ม ค่าเจาะเลือด...”

“บุญที่มีผลเสียต่อสุขภาพทั้งคนสูบและคนรอบข้าง เคยเจอ
คนไข้ ตัวคนสูบยังดี แต่กรรยาเป็นมะเร็งปอด”

3. วิธีการและรูปแบบการรณรงค์ด้านการควบคุม

ยาสุบ นักศึกษาพยาบาลมีกิจกรรมการรณรงค์ทุกรูปแบบ นักศึกษามีความเห็นว่ “ควรรณรงค์ในสถานศึกษาระดับมหาวิทยาลัย เพราะส่วนใหญ่นักศึกษาอยู่ในวัยรุ่น นักศึกษาบางคนอาจมีทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ในทางบวก จึงคิดว่าน่าจะเริ่มรณรงค์ในมหาวิทยาลัย เพื่อให้นักศึกษาตระหนักถึงพิษภัย ผลเสียการสูบบุหรี่ โรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่” “คิดว่ารูปแบบการทำอะไรให้มหาวิทยาลัยเป็นสถานที่ปลอดบุหรี่ คิดว่าวิธีที่ทำได้ง่ายที่สุด คือประกาศเสียงตามสาย “เดินขบวนรณรงค์” “จัด concert” “ประกวดคำขวัญ” “จัดทำหนังสือฉ้ย เช่น ตามศูนย์การค้าต่างๆ อาทิ สยามสแควร์” “รณรงค์ตามโรงเรียน ไปให้ความรู้แก่นักเรียน” “จัดนิทรรศการ” เป็นต้น

4. รู้เท่าทันแหล่งกลของบริษัทผลิตบุหรี่ นักศึกษา

พยาบาลมีความรู้เท่าทันเล่ห์กลของบริษัทยาหรือมากขึ้น
ดังที่นักศึกษาแสดงความเห็นว่า “บริษัทยาหรือมีแนวทาง
แทรกซึม มีแผนการตลาดเก่งกาจ มีกลยุทธ์การขายทั้งทาง
ตรงทางอ้อม เราเป็นบุคคลที่ควรรู้เท่าทัน อยากให้ทุกคน
ไม่มีการซื้อการขายยาฟรีเลย เห็นด้วยที่พวกเราต้องร่วมกัน
รณรงค์จริงจัง”

5. เกิดเครือข่ายเป็นพลังของพยาบาล เมื่อมี

การประชุมร่วมกัน ทำงานร่วมกัน จึงเกิดเป็นเครือข่าย
ที่นักศึกษาแสดงความเห็นว่า “เราน่าจะจับมือกันสร้างพลัง
พยาบาลและสร้างกระแสให้เกิดการรณรงค์การไม่สูบบุหรี่”
“นักศึกษาพยาบาลและพยาบาลปัจจุบันมีจำนวนมาก
เห็นด้วยว่าจะทำอะไรที่จะ สร้างเครือข่ายพยาบาลให้
มากที่สุดเท่าที่ทำได้เพื่อปลูกให้คนตื่นจากสิ่งมอมเมา”
“พวกเราควรสร้างเครือข่ายในการรณรงค์การไม่สูบบุหรี่
ให้ประชาชนตระหนักถึงพิษภัย ค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียกับ
บุหรี่” “ควรมีเครือข่ายร่วมกับโรงพยาบาลเพื่อให้คนใช้
บุคลากรในโรงพยาบาล ไม่สูบบุหรี่และโรงพยาบาลเป็น

สถานที่ปลอดภัย”

6. มีความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา พยาบาลกับสถาบันสาขาวิชาชีพทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ โรงเรียน สถานที่ราชการ ในการดำเนินงาน นักศึกษาได้มีประสบการณ์ในการติดต่อประสานงาน เกิดความร่วมมือในการทำกิจกรรมร่วมกัน ระหว่างสถาบันการศึกษาพยาบาล สถาบันสาขาวิชาชีพทางวิทยาศาสตร์สุขภาพอื่นๆ โรงเรียน สถานที่ราชการต่างๆ ประชาชน บุคลากร ข้าราชการ และชุมชนใกล้เคียง ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพ ร่วมกัน

7. พัฒนาการเป็นผู้นำด้านสุขภาพ นักศึกษาพยาบาลได้ฝึกการจัดทำโครงการ/กิจกรรม มีการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทำให้เกิดการเรียนรู้ในการทำงานเป็นทีม รู้จักการวางแผนงาน การประชาสัมพันธ์ การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ให้ความร่วมมือร่วมใจ ความสามัคคี ซึ่งเป็นผลพลอยได้ ที่เป็นการฝึกให้นักศึกษามีความเป็นผู้นำทางด้านสุขภาพ

8. การมีมนุษยสัมพันธ์ นักศึกษาพยาบาลได้เรียนรู้เกี่ยวกับการประสานงานและการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลต่างๆ การสร้างสัมพันธภาพ ความสามารถใจ บุคคลรอบข้าง ให้มาเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมการณรงค์ และช่วยเหลือผู้สูบบุหรี่ให้เลิกสูบบุหรี่

9. เรียนรู้วิถีชุมชน นักศึกษาพยาบาลได้เรียนบุคคล สภาพสังคม บริบท วิถีชีวิตชุมชน และกระบวนการทำงาน ได้ทราบปัญหาที่แท้จริงที่เกิดขึ้นในชุมชน รู้จักตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

10. เรียนรู้ชีวิต/พฤติกรรมมนุษย์ นักศึกษาพยาบาลได้เรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ เห็นภาพของเหตุปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้โครงการประสบความสำเร็จหรือไม่สำเร็จอย่างไร ความคาดหวังและข้อเสนอนะ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอุปนิสัยที่เคยชินเป็นเรื่องยาก ได้เรียนรู้ว่า แรงจูงใจ ความรักในครอบครัว พื้นฐานทางครอบครัว สิ่งแวดล้อม เป็นแรงผลักดันที่สำคัญในการเลิกสูบบุหรี่

ความเป็นมาของการจัดตั้ง “ชมรมนักศึกษาพยาบาล สร้างสังคมไทยปลอดบุหรี่”

เพื่อให้การควบคุมยาสูบ เป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์ของการควบคุมยาสูบแห่งชาติ พ.ศ. 2553-2557 คณะกรรมการเครือข่ายพยาบาลเพื่อการควบคุมยาสูบแห่งประเทศไทย จึงได้พิจารณาการดำเนินงานในส่วนของแผนงานของนักศึกษา คือ “โครงการขยายเครือข่ายแกนนำ นักศึกษาพยาบาลสร้างสังคมไทยปลอดบุหรี่” ให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ของการควบคุมยาสูบแห่งชาติ พ.ศ. 2553-2557 แผนที่ 1 คือ การป้องกันมิให้เกิดผู้บริโภคยาสูบรายใหม่โดยการปรับแผนใหม่เป็นโครงการที่ 1.1 ชื่อว่า “นักศึกษาพยาบาลยุคใหม่ ก้าวไกลด้วยหัวใจไร้ควันบุหรี่” มีวัตถุประสงค์ตรงตามแผนยุทธศาสตร์ที่ 1 ในข้อ 1 และ 2 ของการควบคุมยาสูบแห่งชาติ พ.ศ. 2553-2557 ดังนี้ (สำนักควบคุมการบริโภคยาสูบ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข 2553)

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การป้องกันมิให้เกิดผู้บริโภคยาสูบรายใหม่ ซึ่งประกอบด้วย ยุทธวิธีที่สำคัญ 3 ยุทธวิธี ดังนี้

1. การให้ความรู้แก่เยาวชนและครู และส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการณรงค์ต่อต้านการบริโภคยาสูบ ยุทธวิธีนี้ประกอบด้วย 5 กิจกรรมหลัก ได้แก่

1.1 การให้ความรู้ เกี่ยวกับผลของยาสูบต่อสุขภาพ และกลยุทธ์ของอุตสาหกรรมยาสูบ

1.2 การฝึกอบรมและสร้างการมีส่วนร่วมของครู

1.3 การดำเนินการโครงการโรงเรียนปลอดบุหรี่

1.4 การสร้างเครือข่ายทางสังคม เพื่อรณรงค์ป้องกันการริเริ่มการสูบบุหรี่ในเด็กและเยาวชน

1.5 การสนับสนุนให้เยาวชนเป็นผู้นำในการควบคุมยาสูบ (Youth advocacy group)

2. การปกป้องเด็กและเยาวชนจากการเข้ายวน (Appeal) เด็กและเยาวชนมักอ่อนไหว และชักจูงให้เอา

แบบอย่าง ได้ง่าย โดยสื่อต่างๆ และผู้ที่อยู่รอบข้าง ยุทธวิธีนี้ประกอบด้วย 5 กิจกรรมหลัก ได้แก่

2.1 การควบคุมการโฆษณา และการตลาดของธุรกิจยาสูบ

2.2 การจัดการแสดงผลิตภัณฑ์ในสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต)

2.3 การจัดการอุปถัมภ์ต่างๆ และการทำกิจกรรม เพื่อรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจยาสูบ (Corporate social responsibility: CSR)

2.4 การจำกัดการเข้ายวน โดยบุคคลต้นแบบ ซึ่งรวมถึงบิดามารดา เพื่อน หรือรุ่นพี่ และดารา

2.5 การจัดการความเข้ายวนจาก ผลิตภัณฑ์รูปแบบและรสชาติใหม่ ซึ่งบริษัทบุหรี่นำออกสู่ตลาด

3. ป้องกันและจัดการเข้าถึง (Access) ยาสูบของเด็กและเยาวชน เพื่อป้องกันการเข้าถึงยาสูบของเยาวชนเท่าเทียมกันเป็นการตัดโอกาสการบริโภคโดยตรง ยุทธวิธีนี้รวมถึงการดำเนินการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังใน 6 กิจกรรมหลัก ได้แก่

3.1 การห้ามการจำหน่ายแก่บุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปี

3.2 การห้ามจำหน่ายโดยเครื่องอัตโนมัติ

3.3 การห้ามแสดงผลิตภัณฑ์ยาสูบ ณ จุดขาย

3.4 การห้ามจำหน่ายปลีกเป็นมวน หรือเป็นซองซึ่งมีบุหรี่น้อยกว่า 20 มวน

3.5 การห้ามจำหน่ายทางไปรษณีย์และทางอินเทอร์เน็ต

3.6 การเพิ่มภาษีและราคา

เพื่อให้โครงการ “นักศึกษาพยาบาลยุคใหม่ ก้าวไกลด้วยหัวใจไร้ควันบุหรี่” มีวัตถุประสงค์ตรงตาม **แผนยุทธศาสตร์ที่ 1 ในข้อ 1 และ 2** ของการควบคุมยาสูบแห่งชาติ พ.ศ. 2553-2557 ให้ดำรงอยู่อย่างยั่งยืน จึงกำหนดกลยุทธ์ให้สถาบันการศึกษาพยาบาล จัดการดำเนินงาน

ในส่วนของควบคุมยาสูบโดยนักศึกษาพยาบาล มีชื่อว่า **“ชมรมนักศึกษาพยาบาล สร้างสังคมไทยปลอดบุหรี่”** ในปี พ.ศ. 2555 เป็นต้นไป โดยชมรมมีหน้าที่และภารกิจต่อเนื่องทุกปี ดังนี้

1. ให้ความรู้เกี่ยวกับผลของยาสูบกับสุขภาพกาย เยาวชน และประชาชนในชุมชน

2. ฝึกอบรมและสร้างการมีส่วนร่วมของครูและนักเรียนหรือเยาวชน

3. สนับสนุนและจูงใจให้โรงเรียน/ชุมชนเป็นโรงเรียน/ชุมชนปลอดบุหรี่

4. รณรงค์และสร้างเครือข่ายทางสังคมเพื่อป้องกันการเริ่มสูบบุหรี่ในเด็กนักเรียนและเยาวชน

5. สนับสนุนเยาวชนที่มีศักยภาพให้เป็นผู้ดำเนินการควบคุมยาสูบ

6 “ชมรม” ของสถาบันจะมีกิจกรรมต่อเนื่องทุกปี และคงอยู่ตลอดไป

จากการปรับเปลี่ยน โครงการ “นักศึกษาพยาบาลยุคใหม่ ก้าวไกลด้วยหัวใจไร้ควันบุหรี่” เป็นการจัดโดยรูปแบบของ “ชมรมนักศึกษาพยาบาลสร้างสังคมไทยปลอดบุหรี่” จะทำให้การจัดโครงการเป็นไปอย่างต่อเนื่อง โดยการส่งต่อนักศึกษารุ่นต่อรุ่น เพื่อให้เป็นกิจกรรมที่ยั่งยืนในทุกสถาบันการศึกษาพยาบาลต่างๆ ทุกภูมิภาค

จุดมุ่งหมายของชมรมจะขับเคลื่อน ทำให้นักศึกษาพยาบาลร่วมกันสร้างสังคมไทยให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีสุขภาพแข็งแรง ช่วยให้สังคมตระหนักถึงพิษภัยของบุหรี่ สร้างเครือข่ายของชมรมจากทุกสถาบัน จากโครงการที่ดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2550 ทำให้นักศึกษาพยาบาลได้เรียนรู้เท่าทันพิษภัยของบุหรี่และสิ่งต่างๆ เป็นจำนวนมาก ส่งผลที่ดีต่อการพัฒนา องค์ความรู้ เจตคติ ทักษะและศักยภาพในด้านต่างๆ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการถอดบทเรียนจากประสบการณ์การทำกิจกรรมที่ผ่านมา ทำให้นักศึกษานำไปปรับโครงการ/กิจกรรมให้พัฒนายิ่งขึ้น

ได้เรียนรู้ในการบริหารจัดการโครงการ การเป็นผู้นำ การทำงานร่วมกับผู้อื่น การมีมนุษยสัมพันธ์ เรียนรู้ชีวิต/พฤติกรรมมนุษย์วิถีชุมชน และบทบาทตนเอง รวมทั้งรู้ถึงเหตุปัจจัยต่างๆที่ทำให้โครงการประสบความสำเร็จหรือไม่สำเร็จ ตลอดจนความคาดหวังและข้อเสนอแนะต่างๆ

เป็นที่น่าภาคภูมิใจที่นักศึกษาพยาบาล มีความพยายามที่จะดำเนินการให้โครงการ “**นักศึกษาพยาบาลยุคใหม่ ก้าวไกลด้วยหัวใจรักวันบุนรี**” บรรลุผลตามเป้าหมายแม้จะมีภาระงานหนักในระหว่างการเรียนรู้ก็ตาม โดยดำเนินการควบคู่ร่วมไปกับองค์กรของนักศึกษาพยาบาล

ที่มีเครือข่ายทั่วประเทศ คือชมรมนิสิตนักศึกษาพยาบาลแห่งประเทศไทย ทั้งนี้ นักศึกษาพยาบาล จะยังคงเป็นแบบอย่างที่ดีของนักศึกษาในสาขาวิชาชีพอื่นๆ การสร้างเครือข่ายทางสังคมเพื่อรณรงค์ป้องกันการริเริ่มสูบบุหรี่ในเด็กและเยาวชน ทำให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ตระหนักถึงพิษภัยของบุหรี่ สนับสนุนให้เยาวชนเป็นผู้นำในการควบคุมยาสูบ (Youth advocacy group) และอื่นๆ ตามยุทธศาสตร์ที่ 1 ของการควบคุมยาสูบแห่งชาติ พ.ศ. 2553-2557 และร่วมกันสร้างสังคมไทย ให้ประชาชนมีสุขภาพที่สมบูรณ์แข็งแรง ปลอดจากควันบุหรี่อย่างยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เครือข่ายพยาบาลเพื่อการควบคุมยาสูบแห่งประเทศไทย. (2550). *โครงการขยายเครือข่ายแกนนำนักศึกษาพยาบาลสร้างสังคมไทยปลอดบุหรี่*. กรุงเทพมหานคร: จุฑาทอง.
- _____. (2551). *โครงการขยายเครือข่ายแกนนำนักศึกษาพยาบาลสร้างสังคมไทยปลอดบุหรี่*. กรุงเทพมหานคร: จุฑาทอง.
- _____. (2552). *โครงการขยายเครือข่ายแกนนำนักศึกษาพยาบาลสร้างสังคมไทยปลอดบุหรี่*. กรุงเทพมหานคร: จุฑาทอง.
- _____. (2553-2554). *โครงการขยายเครือข่ายแกนนำนักศึกษาพยาบาลสร้างสังคมไทยปลอดบุหรี่*. กรุงเทพมหานคร: พี.เอ.ลิฟวิ่ง.
- ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ. (2555). *รายงานสถานการณ์บริโภคยาสูบรายจังหวัด พ.ศ. 2554*. กรุงเทพมหานคร: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.
- สำนักควบคุมการบริโภคยาสูบ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2553). *แผนยุทธศาสตร์ การควบคุมยาสูบแห่งชาติ พ.ศ. 2553-2557*. นนทบุรี: คณะอนุกรรมการจัดทำแผนการควบคุมยาสูบแห่งชาติ.